https://marathmola.in/

300+ मराठी भाषेतील म्हणी व त्याचे अर्थ

अनु. क्र	म्हणी	अर्थ
1	आपलेच दात आपलेच ओठ	आपल्याच माणसाने चूक केल्यास अडचणीची परिस्थिती निर्माण होते.
2	आपल्याच पोळीवर तूप ओढणे	फक्त स्वतःचाच तेवढा फायदा साधून घेणे.
3	आयजीच्या जीवावर बायजी उदार	दुसऱ्याचा पैसा खर्च करून औदार्य दाखवणे.
4	आयत्या बिळावर नागोबा	एखाद्याने स्वतःकरिता केलेल्या गोष्टीचा आयता फायदा घेण्याची वृत्ती असणे.
5	आलिया भोगासी असावे सादर	तक्रार व कुरकुर निर्माण झालेली परिस्थिती स्वीकारणे.
6	आवळा देऊन कोहळा काढणे	आपला स्वार्थ साधण्यासाठी एखाद्या व्यक्तीला लहान वस्तू देऊन मोठी वस्तू मिळविणे.
7	इकडे आड तिकडे विहीर	दोन्ही बाजूंनी सारखीच अडचणीची स्थिती निर्माण होणे.
8	इच्छा परा ते येई घरा	आपण जे दुसऱ्याच्या बाबतीत चिंतितो तेच आपल्या वाट्याला येणे.
9	इच्छिलेले जर घडते तर भिक्षूकही राजे होते	इच्छेप्रमाणे सारे घडले तर सारेच लोक धनवान झाले असते.
10	इन मीन साडेतीन	एखाद्या करण्यासाठी अगदी कमीत कमी लोक हजर असणे.
11	ईश्वर जन्मास घालतो त्याचे पदरी शेर बांधतो	जन्मास आलेल्याचे पालन पोषण होतेच.
12	उंदराला मांजर साक्ष	ज्याचे एखाद्या गोष्टीत हित आहे त्याला त्या गोष्टीबाबत विचारणे व्यर्थ असते किंवा एखादे वाईट कृत्य करत असताना एकमेकांना दुजोरा देणे.
13	उंदीर गेला लुटी आणल्या दोन मुठी	प्रत्येक मनुष्य आपल्या क्षमतेनुसार काम करतो.

14	उंबर पिकले आणि नडगीचे (अस्वलाचे) डोळे आले	फायद्याची वेळी येणे; पण लाभ न घेता येणे.
15	उकराल माती तर पिकतील मोती	मशागत केल्यास चांगले पीक येते.
16	उखळात डोके घातल्यावर मुसळाची भीती कशाला?	एखादे कार्य अंगावर घेतल्यानंतर त्यासाठी पडणाऱ्या श्रमांचा विचार करायचा नसतो.
17	उचल पत्रावळी, म्हणे जेवणारे किती?	जे काम करायचे ते सोडून देऊन भलत्याच चौकशा करणे.
18	उचलली जीभ लावली टाळ्याला	दुष्परिणामाचा विचार न करता बोलणे
19	उठता लाथ बसता बुक्की	प्रत्येक कृत्याबद्दल आदर घडविण्यासाठी पुन्हापुन्हा शिक्षा करणे.
20	उडत्या पाखराची पिसे मोजणे	अगदी सहज चालता – चालता एखाद्या अवघड गोष्टीची परीक्षा करणे.
1	उडाला तर कावळा, बुडाला तर बेडूक	एखाद्या गोष्टीची परीक्षा होण्यासाठी काही काळ वाट पहावी लागते.
2	उतावळा नवरा गुडघ्याला बाशिंग	अतिशय उतावीळपणाचे वर्तन करणे.
3	उतावळी बावरी (नवरी) म्हाताऱ्याची नवरी	अति उतावळेपणा नुकसान कारक असतो.
4	उथळ पाण्याला खळखळाट फार	अंगी थोडासा गुण असणारा माणूस जास्त बढाई मारतो.
5	उद्योगाचे घरी रिद्धी – सिद्धी पाणी भरी	जेथे उद्योग असतो तेथे संपत्ती येते.
6	उधारीची पोते, सव्वा हात रिते	उधारीने घेतलेला माल नेहमीच कमी भरतो.
7	उभारले राजवाडे तेथे आले मनकवडे	श्रीमंती आली की, तिच्या मागोमाग हाजी हाजी करणारेही येतातच.
8	उभ्याने यावे आणि ओणव्याने जावे	येते वेळी ताठ मानेने यावे आणि जातेवेळी खाली मान घालून जाणे.
9	उसाच्या पोटी कापूस	सद्गुणी माणसाच्या पोटी दुर्गुणी संपत संतती.
10	ऊराचे खुराडे आणि चुलीचे तुणतुणे	अतिशय हलाखीची स्थिती.

11	ऊस गोड लागला म्हणून मुळासगट खाऊ नये	कोणत्याही चांगल्या गोष्टीचा किंवा चांगुलपणाचा प्रमाणाबाहेर फायदा घेऊ नये.
12	एक कोल्हा सतरा ठिकाणी व्याला	एका व्यक्तीपासून अनेक ठिकाणी उपद्रव होणे.
13	एक ना धड भाराभर चिंध्या	एकाच वेळी अनेक कामे करायला घेतल्याने सर्वच कामे अर्धवट होण्याची अवस्था.
14	एका कानावर पगडी, घरी बाईल उघडी	बाहेर बडेजाव पण घरी दारिद्र्य
15	एका खांबावर द्वारका	एकाच व्यक्तीवर सर्व जबाबदाऱ्या असणे.
16	एका पिसाने मोर होत नाही	थोड्याश्या यशाने हुरळून जाणे
17	एका मान्यात दोन तलवारी राहात नाहीत	दोन तेजस्वी माणसे गुण्या-गोविंदाने राहू शकत नाहीत.
18	एका माळेचे मणी	सगळीच माणसे सारख्याच स्वभावाची असणे.
19	एका हाताने टाळी वाजत नाही	दोघांच्या भांडणात पूर्णपणे एकट्यालाच दोष देता येत नाही.
20	एकाची जळते दाढी दुसरा त्यावर पेटवू पाहतो विडी	दुसऱ्याच्या अडचणींचा विचार न करता त्यातही स्वतःचा फायदा पाहण्याची दृष्टी ठेवणे.
41	एकाने गाय मारली म्हणून दुसऱ्याने वासरु मारु नये	दुसऱ्याने केलेल्या मोठ्या वाईट गोष्टींकडे बोट दाखवून आपण केलेल्या वाईट गोष्टीचे समर्थन करू नये.
42	एकावे जनाचे करावे मनाचे	लोकांचे ऐकून घ्यावे आणि आपल्या मनाला जे योग्य वाटेल ते करावे.
43	ऐंशी तेथे पंचाऐंशी	अतिशय उधळेपणाची कृती.
44	ऐरावत रत्न थोर | त्यासी अंकुशाचा मार |	मोठ्या व्यक्तीला यातनाही तेवढ्यात असतात.
45	ओझे उचलू तर म्हणे बाजीराव कोठे?	सांगितलेले काम सोडून नुसत्या चौकशा करणे.
46	ओढ फुटो (तुटो) किंवा खोकाळ फुटो/ शेंडी तुटो की तारंबी तुटो	कोणत्याही परिस्थितीत काम तडीस नेणे.
47	ओळखीचा चोर जीवे न सोडली	ओळखीचा शत्रू हा अनोळखी शत्रूपेक्षा भयंकर असतो.

48	औटघटकेचे राज्य	अल्पकाळ टिकणारी गोष्ट.
49	कणगीत दाणा तर भिल उताणा	गरजेपुरते जवळ असले, कि लोक काम करत नाहीत किंवा कोणाची पर्वा करत नाहीत.
50	कधी तुपाशी तर कधी उपाशी	सांसारिक स्थिती नेहमी सारखी राहत नाही.
51	कर नाही त्याला डर कशाला ?	ज्याने काही गुन्हा किंवा वाईट गोष्ट केली नाही, त्याने शिक्षा होण्याचे भय कशाला बाळगायचे ?
52	करवतीची धार पुढे सरली तरी कापते, मागे सरली तरी कापते	काही गोष्टी केल्या तरी नुकसान होते नाही केल्या तरी नुकसान होते.
53	करावे तसे भरावे	जशी कृती केली असेल त्याप्रमाणे चांगले / वाईट फळ मिळणे.
54	करीन ते पूर्व	मी करेन ते योग्य, मी म्हणेन ते बरोबर अशा रीतीने वागणे.
55	करुन करुन भागला, देवध्यानी लागला	भरपूर वाईट कामे करून शेवटी देवपुजेला लागणे.
56	कशात-काय-अन-फाटक्यात-पाय	वाईटात आणखी वाईट घडणे
57	का ग बाई रोड (तर म्हणे) गावाची ओढ	निरर्थक गोष्टींची काळजी करणे.
58	कांदा पडला पेवात, पिसा हिंडे गावात	चुकीच्या मार्गाने शोध घेण्याचा मूर्खपणा करणे.
59	काकडीची चोरी फाशीची शिक्षा	अपराध खूप लहान; पण त्याला दिली गेलेली शिक्षा मात्र खूप मोठी असणे.
60	काखेत कळसा गावाला वळसा	जवळच असलेली वस्तू शोधण्यास दूर जाणे
61	काजव्याच्या उजळ त्याच्या अंगाभोवती	गोष्टींचा प्रभाव तेवढ्यापुरताच असतो.
62	काठी मारल्याने पाणी दुभंगत नाही	रक्ताचे नाते मोडू तोडू म्हणता तुटत नाही.
63	काडीची सत्ता आणि लाखाची मत्ता बरोबर होत नाही	जे काम भरपूर पैसा आणि होत नाही, ते थोड्याश्या अधिकाराने होते, संपत्तीपेक्षा सत्ता महत्त्वाची ठरते.
64	काडीचोर तो माडीचोर	एखाद्या माणसाने क्षुल्लक अपराध केला असेल तर त्याचा घडलेल्या एखाद्या मोठ्या अपराधाची संबंध जोडणे.

65	काना मागुन आली आणि तिखट झाली	श्रेष्ठ पेक्षा कनिष्ठ माणसाने वरचढ ठरणे.
66	कानात बुगडी, गावात फुगडी	आपल्या जवळच्या थोड्याशा संपत्तीचे मोठे प्रदर्शन करणे.
67	काप गेले नी भोके राहिली	वैभव गेली अन फक्त त्याच्या खुणा राहिल्या
68	कामापुरता मामा	आपले काम करून घेईपर्यंत गोड गोड बोलणे.
69	काल महिला आणि आज पितर झाला	अतिशय उतावळेपणाची वृत्ती.
70	काळ आला; पण वेळ आली नव्हती	नाश होण्याची वेळ आली असताना थोडक्यात बचावणे.
71	कावळा बसला आणि फांदी तुटली	परस्परांशी कारण संबंध नसताना योगायोगाने दोन गोष्टी एकाच वेळी घडणे
72	कावळ्याच्या शापाने गाय मरत नाही	शूद्र माणसाने केलेल्या दोषारोपांने थोरांचे नुकसान होत नसते.
73	कावीळ झालेल्यास सर्व पिवळे दिसते	पूर्वग्रहदूषित दृष्टी असणे.
74	कुंभारणीच्या घरातला किडा कुंभारणीचा	दुसऱ्याच्या स्वाधीन झालेला माणूस आपली मते विसरतो; आपल्या ताब्यात आलेल्या वस्तूवर आपलाच हक्क प्रस्थापित करणे.
75	कुडी तशी फोडी	देहा प्रमाणे आहार किंवा कुवतीनुसार मिळणे.
76	कुत्र्याची शेपूट नळीत घातले तरी वाकडे	मूळचा स्वभाव बदलत नाही.
77	कुऱ्हाडीचा दांडा गोतास काळ	स्वार्थासाठी केवळ दुष्ट बुद्धीने शत्रूला मदत करून आपल्याच माणसाचे नुकसान करणे.
78	केळी खाता हरखले, हिशेब देता चरकले	एखाद्या गोष्टीचा लाभ घेताना गंमत वाटते मात्र पैसे देताना जीव मेटाकुटीस येतो.
79	केळीला नारळी अन घर चंद्रमौळी	अत्यंत दारिद्र्याची अवस्था येणे.
80	केस उपटल्याने का मढे हलके होते ?	जेथे मोठ्या उपायांची गरज असते तेथे छोट्या उपायांनी काही होत नाही.
81	कोठे इंद्राचा ऐरावत, कोठे श्यामभट्टाची तट्टाणी	महान गोष्टींबरोबर शुल्लक गोष्टींची तुलना करणे.

82	कोणाच्या गाई म्हशी आणि कोणाला उठा बशी	चूक एकाची शिक्षा दुसऱ्याला
83	कोल्हा काकडीला राजी	लहान लहान गोष्टींनी खुश होतात.
84	कोळसा उगाळावा तितका काळाच	वाईट गोष्टीबाबत जितकी चर्चा करावी तितकीच ती वाईट ठरते.
85	खर्चणार्याचे खर्चते आणि कोठावळ्याचे पोट दुखते	खर्च करणाऱ्याचा खर्च होतो ; तो त्याला मान्य ही असतो; परंतु दुसराच एखादा त्याबद्दल कुरकुर करतो.
86	खऱ्याला मरण नाही	खरे कधीच लपत नाही.
87	खाई त्याला खवखवे	जो वाईट काम करतो त्याला मनात धास्ती वाटते.
88	खाऊ जाणे तो पचवू जाणे	एखादे कृत्य धाडसाने करणारा त्याचे परिणाम भोगण्यास ही समर्थ असतो.
89	खाऊन माजावे टाकून माजू नये	पैशाचा, संपत्तीचा गैरवापर करू नये.
90	खान तशी माती	आई-वडिलांप्रमाणे त्यांच्या मुलांचे वर्तन असणे.
91	खायला काळ भुईला भार	निरूपयोगी मनुष्य सर्वांनाच भारभूत होतो.
92	खोट्याच्या कपाळी गोटा	खोटेपणा वाईट काम करणाऱ्यांचे नुकसान होते.
93	ग ची बाधा झाली	गर्व चढणे
94	गरज सरो, वैद्य मरो	एखाद्या माणसाची आपल्याला गरज असेपर्यंत त्याच्याशी संबंध ठेवणे व गरज संपल्यावर ओळखही न दाखवणे.
95	गरजवंताला अक्कल नसते	गरजेमुळे अडणाऱ्याला दुसऱ्याचे हवे तसे बोलणे व वागणे निमूटपणे सहन करावे लागते.
96	गरजेल तो पडेल काय	केवळ बडबडणार्या माणसाकडून काही घडत नाही.
97	गर्वाचे घर खाली	गर्विष्ठ माणसाची शेवटी फजितीच होते.
98	गळ्यात पडले झुंड हसून केले गोड	गळ्यात पडल्यावर वाईट गोष्टी सुद्धा गोड मानून घ्यावे लागते.

99	गळ्यातले तुटले ओटीत पडले	नुकसान होता होता टळणे.
100	गाड्याबरोबर नळ्याची यात्रा	मोठ्यांच्या आश्रयाने लहानांचाही फायदा होणे.
101	गाढवाचा गोंधळ व लाथांचा सुकाळ	मूर्खांच्या गोंधळात एकमेकांवर दोषारोप करण्यात वेळ जातो.
102	गाढवाच्या पाठीवर गोणी	एखाद्या गोष्टीची फक्त अनुकूलता असून उपयोग नाही तर तिचा फायदा घेता यायला हवा.
103	गाढवापुढे वाचली गीता, कालचा गोंधळ बरा होता	मुर्खाला कितीही उद्देश केला तरी त्याचा उपयोग नसतो.
104	गाढवाला गुळाची चव काय ?	ज्याला एखाद्या गोष्टीचा गंध नाही त्याला त्या गोष्टीचे महत्त्व कळू शकत नाही.
105	गाय व्याली, शिंगी झाली	अघटित घटना घडणे.
106	गाव करी ते राव न करी	श्रीमंत व्यक्ती स्वतःच्या बळावर जे करू शकणार नाही ते सामान्य माणसे एकीच्या बळावर करू शकतात.
107	गोगलगाय न पोटात पाय	बाहेरून दिसणारी पण मनात कपट असणारी व गुप्तपणे खोडसाळपणा करणारी व्यक्ती.
108	घडाई परिस मडाई जास्त	मुख्य गोष्टीपेक्षा आनुषंगिक गोष्टींचा खर्च जास्त असणे.
109	घर ना दार देवळी बिर्हाड	शिरावर कोणती जबाबदारी नसलेली व्यक्ती.
110	घर फिरले म्हणजे घराचे वासेही फिरतात	एखाद्यावर प्रतिकूल परिस्थिती आली म्हणजे सारे त्याच्याशी वाईटपणे वागू लागतात.
111	घरचे झाले थोडे व्याह्याने धाडले घोडे	अडचणीत आणखी भर पडण्याची घटना घडणे
112	घरोघरी मातीच्या चुली	एखाद्या बाबतीत सामान्यता सर्वत्र सारखीच परिस्थिती असणे.
113	घेता दिवाळी देता शिमगा	घ्यायला आनंद वाटतो तर द्यायच्या वेळी मात्र बोंबाबोंब.
114	घोडे कमावते आणि गाढव खाते	एकाने कष्ट करावे व निरुपयोगी व्यक्तीने त्याचा गैर फायदा घ्यावा.
115	चवलीची कोंबडी आणि पावली फळणावळ	मुख्य गोष्टीपेक्षा देखभालीचा खर्च जास्त असणे.

116	चार जणांची आई बाजेवर जीव जाई	जबाबदारी अनेकांची असेल तर काळजी कोणीच घेत नाही.
117	चार दिवस सासूचे चार दिवस सुनेचे	प्रत्येकाला अनुकूल परिस्थिती येतेच.
118	चालत्या गाडीला खीळ	व्यवस्थित चालणाऱ्या कार्यात अडचण निर्माण होणे.
119	चिंता परा येई घरा	दुसऱ्याचे वाईट चिंतित राहिले, कि ते आपल्यावरच उलटते.
120	चिखलात दगड टाकला आणि अंगावर शिंतोडे घेतला	स्वतःच्याच हाताने स्वतःची बदनामी करून घेणे.
121	चुलीपुढे शिपाई अन घराबाहेर भागुबाई	घरात तेवढा शूर पणाचा आव आणायचा पण बाहेर मात्र घाबरायचे.
122	चोर सोडून संन्याशालाच फाशी	खर्या अपराधी माणसाला सोडून निरपराधी माणसाला शिक्षा देणे.
123	चोरांच्या हातची लंगोटी	ज्याच्याकडून काही मिळण्याची आशा नसते त्याच्याकडून थोडेतरी मिळणे.
124	चोराची पावली चोराला ठाऊक	वाईट माणसांनाच वाईट माणसांच्या युक्त्या कळतात.
125	चोराच्या उलट्या बोंबा	स्वतः गुन्हा करून दुसऱ्याला दोष देणे.
126	चोराच्या मनात चांदणे	वाईट कृत्य करणाऱ्याला आपले कृत्य उघडकीला येईल की काय अशी सतत भीती असते.
127	चोरावर मोर	एखाद्या गोष्टीच्या बाबतीत दुसऱ्याला वरचढ ठरणे.
128	जलात राहून माशाशी वैर करू नये	ज्यांच्या सहवासात रहावे लागते त्यांच्याशी शत्रुत्व करू नये.
129	जळतं घर भाड्याने कोण घेणार ?	नुकसान करणाऱ्या गोष्टीचा स्वीकार कोण करणार ? बुडत्या बँकेचा पुढल्या तारखेचा चेक कोण घेणार ?
130	जळे आणि हनुमान बेंबी चोळे	दुसऱ्याचे नुकसान करून नामानिराळे राहणे
131	जशी देणावळ तशी धुणावळ	मिळणाऱ्या मोबदल्याच्या प्रमाणातच काम करणे.

132	जानवे घातल्याने ब्राह्मण होत नाही	बाह्य देखाव्याने माणूस ज्ञान होत नाही.
133	जारात तुरी भट भटणीला मारी	काल्पनिक गोष्टीवरुन भांडण करणे
134	जावे त्यांच्या वंशा तेव्हा कळे	दुसऱ्याच्या स्थितीत आपण जावे तेव्हा तिचे खरे ज्ञान होते.
135	जीत्या हुळहुळे आणि मेल्या कानवले	जितेपणी दुर्लक्ष करायचे व मेल्यावर कोड कौतुक करायचे.
136	जे न देखे रवि ते देखे कवी	जे सूर्य पाहू शकत नाहीत ते कवी कल्पनेने पाहू शकतो.
137	जेवेण तर तुपाशी नाही तर उपाशी	अतिशय दुराग्रहाचे किंवा हटवादीपणाची वागणे.
138	जो गुळाने मरतो त्याला विष कशास ?	जिथे गोड बोलून काम होते तिथे जालीम उपायांची गरज नसते.
139	ज्या गावच्या बोरी, त्या गावच्या बाभळी	एकच स्वभाव असलेल्या माणसाने एकमेकांची वर्मी काढण्यात अर्थ नसतो, कारण एकाच ठिकाणची असल्याने ते एकमेकांना पुरेपूर ओळखतात.
140	ज्याची खावी पोळी त्याची वाजवावी टाळी	जो आपल्यावर उपकार करतो त्या उपकारकर्त्याचे स्मरण करून गुणगान गावे.
141	ज्याचे करावे बरे तो म्हणतो माझेच खरे	एखाद्याचे भले करायला जावे तर तो त्या गोष्टीस विरोधच करतो व आपलाच हेका चालवण्याचा प्रयत्न करतो.
142	ज्याच्या हाती ससा, तो पारधी	ज्याच्या हाती वस्तू असते त्याला त्याविषयीचे कर्तृत्व बहाल केले जाते, म्हणजेच एकाचे कर्तृत्व; पण ते दुसऱ्याच्या नावे गाजणे.
143	झाकली मूठ सव्वा लाखाची	व्यंग नेहमी झाकून ठेवावे.
144	टाकीचे घाव सोसल्यावाचुन देवपण येत नाही	कष्ट सोसल्याशिवाय मोठेपण येत नाही.
145	डोळ्यात केर आणि कानात फुंकर	रोग एका जागी व उपचार दुसऱ्या जागी.
146	ढवळ्या शेजारी पवळ्या बांधला वाण नाही, पण गुण लागला	वाईट गुण मात्र लवकर लागतात म्हणजेच वाईट माणसांच्या संगतीने चांगला माणूसही बिघडतो.

147	ढेकणाच्या संगे हिरा जो भंगला, कुसंगे नाडला साधू तैसा	वाईट संगतीचे वाईटच परिणाम असतात.
148	तट्टाला टूमणी, तेजीला इशारत	जी गोष्ट मूर्खाला शिक्षेने ही समजत नाही ती शहाण्याला मात्र फक्त इशाऱ्याने समजते.
149	तरण्याचे कोळसे, म्हाताऱ्याला बाळसे	अगदी उलट गुणधर्म दिसणे.
150	तळे राखील तो पाणी चाखील	ज्याच्याकडे एखादे काम सोपवले तो त्याच्यापासून काहीतरी फायदा करून घेणारच.
151	ताकापुरते रामायण	एखाद्याकडून आपले काम होईपर्यंत त्याची खुशामत करणे.
152	तितका संताप	कामाचा पसारा जितका अधिक तितकी जबाबदारी अधिक असणे
153	तीथ आहे तर भट नाही, भट आहे तर तीथ नाही	चणे आहेत तर दात नाहीत, दात आहेत तर चणे नाहीत.
154	तीन दगडात त्रिभुवन आठवते	संसार केल्यावरच खरे मर्म कळते.
155	तुकारामबुवांची मेख	न सुटणारी गोष्ट
156	तू दळ माझे आणि मी दळण गावच्या पाटलाचे	आपले काम दुसऱ्याने करावे आपण मात्र लष्कराच्या भाकरी भाजाव्यात.
157	तेरड्याचा रंग तीन दिवस	कोणत्याही गोष्टीचा ताजेपणा किंवा नवलाई अगदी कमी वेळ टिकते.
158	तेल गेले तूप गेले हाती धुपाटणे आले	मूर्खपणामुळे एकही गोष्ट साध्य न होणे.
159	तोंड दाबून बुक्क्यांचा मार	एखाद्याला विनाकारण शिक्षा करणे आणि त्याला त्याबद्दल तक्रार करण्याचा मार्ग मोकळा न ठेवणे.
160	तोबऱ्याला पुढे, लगामाला पाठीमागे	खायला पुढे कामाला मागे.
161	थेंबे थेंबे तळे साचे	दिसण्यात शुल्लक वाटणाऱ्या वस्तूंचा संग्रह कालांतराने मोठा संचय होतो.
162	थोरा घराचे श्वान सर्व ही देती मान	मोठ्या माणसांचा आश्रय हा प्रभावी ठरतो, असा आश्रय घेणाऱ्याला कारण नसताना मोठेपणा दिला जातो.

मराठमोळा

163	दगडापेक्षा वीट मऊ	मोठ्या संकटापेक्षा लहान संकट कमी नुकसानकारक ठरतो.
164	दस की लकडी एक्का बोजा	प्रत्येकाने थोडा हातभार लावल्यास सर्वांच्या सहकार्याने मोठे काम पूर्ण होते.
165	दहा गेले, पाच उरले	आयुष्य कमी उरणे.
166	दाखविलं सोनं हसे मुल तान्हं	पैशाचा मोह प्रत्येकालाच असतो. पैशाची लालूच दाखविताच कामे पटकन होतात.
167	दात आहेत तर चणे नाहीत, चणे आहेत तर दात नाहीत	एक गोष्ट अनुकूल असली तरी तिच्या जोडीला आवश्यक ती गोष्ट अनुकूलन नसणे.
168	दात कोरून पोट भरत नाही	मोठ्या व्यवहारात थोडीशी काटकसर करून काही उपयोग होत नाही.
169	दाम करी काम, बिवी करी सलाम	पैसे खर्च केले की कोणतेही काम होते.
170	दिल चंगा तो कथौटी में गंगा	आपले अंतःकरण पवित्र असल्यास पवित्र गंगा आपल्याजवळ असते.
171	दिल्ली तो बहुत दूर है	झालेल्या कामाचा मानाने खूप साध्य करावयाचे बाकी असणे.
172	दिवस बुडाला मजूर उडाला	रोजाने व मोलाने काम करणारा थोडेच स्वतःचं समजून काम करणार ? त्याची कामाची वेळ संपते ना संपते तोच तो निघून जाणार.
173	दिव्याखाली अंधार	मोठ्या माणसातदेखील दोष असतो.
174	दुधाने तोंड भाजले, कि ताकपण फुंकून प्यावे लागते	एखाद्या बाबतीत अद्दल घडली, की प्रत्येक बाबतीत सावधगिरी बाळगणे.
175	दुभत्या गाईच्या लाथा गोड	ज्याच्या पासून काही लाभ होतो, त्याचा त्रासदेखील मनुष्य सहन करतो.
176	दुरून डोंगर साजरे	कोणतीही गोष्ट लांबून चांगली दिसते; परंतु जवळ गेल्यावर तिचे खरे स्वरूप कळते.
177	दुसऱ्याच्या डोळ्यातील कुसळ दिसते; पण आपल्या डोळ्यातले मुसळ दिसत नाही	दुसऱ्याचा लहानसा दोष आपल्याला दिसतो; पण स्वार्थामुळे स्वतःच्या मोठ्या दोषांकडे लक्ष जात नाही.
178	दृष्टीआड सृष्टी	आपल्या मागे जे चालते त्याकडे दुर्लक्ष करावे.

179	देखल्या देवा दंडवत	सहज दिसले म्हणून चौकशी करणे.
180	देणे कुसळांचे घेणे मुसळाचे	पैसे कमी आणि काम जास्त.
181	देव तारी त्याला कोण मारी ?	देवाची कृपा असल्यास आपले कोणीही वाईट करू शकत नाही.
182	देवा दंडवत	एखादी व्यक्ती सहज भेटली तर खुशाली विचारणे.
183	देश तसा वेश	परिस्थितीप्रमाणे बदलणारे वर्तन.
184	दैव आले द्यायला अन् पदर नाही घ्यायला	नशिबाने मिळणे परंतु घेता न येणे
185	दैव उपाशी राही आणि उद्योग पोटभर खाई	नशिबावर अवलंबून असणारे उपाशी राहतात तर उद्योगी पोटभर खातात.
186	दैव देते आणि कर्म नेते	नशिबामुळे उत्कर्ष होतो; पण स्वतःच्या कृत्यामुळे नुकसान होते.
187	दैव नाही लल्लाटी, पाऊस पडतो शेताच्या काठी	नशिबात नसल्यास जवळ आलेली संधी सुद्धा दूर जाते.
188	दोन मांडवांचा वऱ्हाडी उपाशी	दोन गोष्टीवर अवलंबून असणाऱ्या चे काम होत नाही.
189	धनगराची कुत्रे लेंड्यापाशी ना मेंढ्यापाशी	कोणत्याच कामाचे नसणे.
190	धर्म करता कर्म उभे राहते	एखादी चांगली गोष्ट करत असताना पुष्कळदा त्यातून नको ती निष्पत्ती होते.
191	धार्याला (मोरीला) बोळा व दरवाजा मोकळा	छोट्या गोष्टीची काळजी घेणे परंतु मोठी कडे दुर्लक्ष करणे.
192	धिटाई खाई मिठाई, गरीब खाई गचांड्या	गुंड व आडदांड लोकांचे काम होते तर गरिबांना यातायात करावी लागते.
193	न कर्त्याचा वार शनिवार	एखादे काम मनातून करायचे नसते तो कोणत्या तरी सबबीवर ते टाळतो.
194	नऊ दिवस	कोणत्याही गोष्टीचा नवीन पणा काही काळ टिकून कालांतराने तिचे महत्त्व नाहीसे होणे.

195	नकटीच्या लग्नाला सतराशे विघ्ने	दोषयुक्त काम करणाऱ्यांच्या मार्गात एक सारख्या अनेक अडचणी येतात
196	नदीचे मूळ आणि ऋषीचे कूळ पाहू नये	नदीचे उगमस्थान व ऋषीचे कूळ पाहू नये कारण त्यात काहीतरी दोष असतोच.
197	नळी फुंकली सोनारे इकडून तिकडे गेले वारे	केलेला उपदेश निष्फळ ठरणे. पालथ्या घड्यावर पाणी ओतण्याचा प्रकार. उपदेशाचा शून्य परिणाम होणे.
198	नाक दाबले, की तोंड उघडते	एखाद्या माणसाचे वर्म जाणून त्यावर योग्य दिशेने दबाव आणला, की चुटकीसरशी ताबडतोब हवे ते काम करून घेता येते.
199	नाकापेक्षा मोती जड	मालकापेक्षा नोकर शिरजोर असणे
200	नाकापेक्षा मोती जड	मालकापेक्षा नोकराचे प्रतिष्ठा वाढणे
201	नागव्यापाशी उघडा गेला, सारी रात्र हिवाने मेला	आधीच दरिद्री असणाऱ्याकडे मदतीला जाणे.
202	नागिन पोसली आणि पोसणाराला डसली	वाईट गोष्ट जवळ बाळगल्या वर ती कधी ना कधी उलटतेच
203	नागेश्वराला नागवून सोमेश्वराला वात लावणे	एकाचे लुटून दुसऱ्याला दान करणे
204	नाचता येईना अंगण वाकडे	आपल्याला एखादे काम करता येत नसेल तेव्हा आपला कमीपणा लपविण्यासाठी संबंधित गोष्टीत दोष दाखवणे
205	नाव देवाचे आणि गाव पुजाऱ्याचे	देवाच्या नावाने स्वार्थ जपणे.
206	नाव सोनुबाई हाती कथलाचा वाळा	नाव मोठे लक्षण खोटे.
207	नावडतीचे मीठ आळणी	आपल्या विरोधात असणाऱ्या माणसाने कोणतीही गोष्ट किती चांगली केली तरी आपल्याला ती वाईटच दिसते
208	नाही पण जण्याची तरी असावी	एखादी वाईट कृत्य करताना म्हणाला काही वाटले नाही तरी जगाला काय वाटेल याचा विचार करावा

209	निंदकाचे घर असावे शेजारी	निंदा करणारा माणूस उपयोगी ठरतो त्यामुळे आपले दोष कळतात
210	नेसेन तर पैठणी (शालू) च नेसेन, नाही तर नागवी बसेन	अतिशय हटवादीपणाची वर्तन करणे
211	पडलेले शेण माती घेऊन उठते	एखाद्या चांगल्या माणसावर काहीतरी ठपका आला आणि त्याने किती जरी निवारण केले तरी त्याच्या चारित्र्यावर थोडा का होईना डाग हा पडतोच
212	पदरी पडले पवित्र झाले	कोणती गोष्ट एकदा स्वीकारली कितीला नाव ठेवणे उपयोगाचे नसते
213	पळसाला पाने तीनच	सर्वत्र सारखीच परिस्थिती असणे
214	पाचामुखी परमेश्वर	बहुसंख्य लोक म्हणतील तेच खरे मानावे
215	पाची बोटे सारखी नसतात	सर्वच माणसे सारख्याच स्वभावाची नसतात
216	पाण्यामध्ये मासा झोप घेतो कैसा जावे त्याच्या वंशा तेव्हा कळे	अनुभव घेतल्याशिवाय शहाणपण येत नाही
217	पाप आढ्यावर बोंबलते	पाप उघड झाल्याशिवाय राहत नाही
218	पायलीची सामसूम चिपट्याची धामधूम	जिथे मोठी शांत असतात तेथे छोट्यांचा बडेजाव असतो
219	पायाची वाहन पायीच बरी	मूर्ख माणसाला अधिक सन्मान दिला तर तो शेफारतो.
220	पाहुनी आली आणि म्होतुर लावून गेली	पाहुणे म्हणून येणे आणि नुकसान करून जाणे
221	पी हळद नि हो गोरी	कोणत्याही बाबतीत उतावळेपणा करणे
222	पुढच्याच ठेच मागचा शहाणा	दुसऱ्याच्या अनुभवावरून मनुष्य काही बोध घेतो व सावधपणे वागतो
223	पुढे तिखट मागे पोचट	दिसायला फार मोठी पण प्रत्यक्षात तसे नसणारे
224	पुत्र मागण्यास गेली भ्रतार नवरा घालवून आली	फायदा होईल म्हणून जाणे परंतु नुकसान होणे

मराठमोळा

225	पै दक्षिण लक्ष प्रदक्षिणा	पैसा कमी काम जास्त
226	पोटी कस्तुरी वासासाठी फिरे भिरीभिरी	स्वतः जवळच असणारी वस्तू शोधण्यासाठी इतरत्र फिरणे
227	पोर होईल ना व सवत साहिना	आपल्याकडून होत नाही व दुसऱ्यालाही करू द्यायचे नाही
228	फासा पडेल तो डाव राजा बोलेल तो न्याय	राजाने दिलेला न्याय मनाविरुद्ध असला किंवा चुकीचा असला तरी तो मानावा लागतो
229	फुटका डोळा काजळाने साजरा करावा	आपल्या अंगचा जो दोष नाहीसा होण्यासारखा नसतो तो झाकता येईल तितका झाकावा
230	फुल ना फुलाची पाकळी	वास्तविक जितके द्यायला पाहिजे तितके देण्याचे सामर्थ्य नसल्यामुळे त्यापेक्षा पुष्कळ कमी देणे
231	फुले वेचली तिथे गोवर्या वेचणे	जेथे सुख भोगले तेथे वाईट दिवस पाहण्याचे नशिबी येणे
232	बकरीचे शेपूट माशाही वारीना व लाजही राखीना	निरुपयोगी गोष्ट
233	बडा घर पोकळ वासा	दिसण्या श्रीमंती पण प्रत्यक्षात तिचा अभाव
234	बळी तो कान पिळी	बलवान मनुष्य इतरांवर सत्ता गाजवितो
235	बाप तसा बेटा	बापाच्या अंगचे गुण मुलात उतरणे
236	बाप से बेटा सवाई	वडिलांपेक्षा मुलगा अधिक कर्तबगार
237	बारक्या फणसाला म्हैस राखण	ज्याच्या पासून धोका आहे त्याच्याकडे संरक्षणाची जबाबदारी सोपविणे
238	बावळी मुद्रा देवळी निद्रा	दिसण्यास बावळट पण व्यवहारचतुर माणूस
239	बुडत्याला काडीचा आधार	घोर संकट काळी मिळालेली थोडीशी मदत देखील महत्त्वाची ठरते
240	बैल गेला आणि झोपा केला	एखादी गोष्ट होऊन गेल्यावर तिचे निवारण करण्यासाठी केलेली व्यवस्था व्यर्थ ठरते
241	बोडकी आली व केस कर झाली	विधवा आली अन लग्न लावून गेली

242	बोलेल तो करेल	काय केवळ बडबड करणाऱ्याकडून काहीही होऊ शकत नाही
243	भटाला दिली ओसरी भट हातपाय पसरी	एखाद्याला आश्रय दिला तर तो त्यावर समाधान न मानता अधिक फायदा घेण्याचा प्रयत्न करतो
244	भरवशाच्या म्हशीला टोणगा	ज्या व्यक्तीवर अति विश्वास आहे नेमक्या अशाच व्यक्ती कडून विश्वासघात होणे
245	भागीचे घोडे की किवणाने मेले	भागीदारीतील या गोष्टीचा लाभ सर्वच घेतात काळजी मात्र कोणीच घेत नाही
246	भिंतीला कान असतात	गुप्त गोष्ट उघड झाल्याशिवाय राहात नाही
247	भित्यापाठी ब्रह्मराक्षस बिद्री	व्यक्ती काही कारण नसताना भीत असते
248	भीक नको पण कुत्रा आवर	एखाद्याच्या मनात नसले तर त्याने मदत करू नये परंतु निदान आपल्या कार्यात अडथळा आणू नये अशी स्थिती
249	भीड भिकेची बहीण	उगाच मनात भीती बाळगून आपण एखाद्याला नकार देऊ शकलो नाही तर शेवटी आपणावर भीक मागण्याची पाळी येणे
250	मऊ सापडले म्हणून कोपराने खणू नये	कोणाच्याही चांगुलपणाचा गैरफायदा घेऊ नये
251	मन जाणे पाप आपण	केलेले पाप दुसऱ्याला कळाले नाही तरी ज्याचे त्याला ते माहीत असतेच
252	मन राजा मन प्रजा	हुकुम करणारे आपले मनच ते पाळणारे ही आपली मनच असते
253	मनात मांडे पदरात धोंडे	केवळ मोठ मोठी मनोराज्य करायचे परंतु प्रत्यक्षात पदरात काहीही पडत नाही अशी स्थिती
254	मनी वसे ते स्वप्नी दिसे	ज्या गोष्टींचा आपण सतत ध्यास लागलेला असतो ती गोष्ट स्वप्नात दिसणे
255	मल्हारी माहात्म्य	नको तिथे नको ती गोष्ट करणे.
256	मांजरीचे दात तिच्या पिल्लाला लागत नाही	आई वडिलांचे बोलणे लेकराच्या हिताचेच असते
257	माणकीस बोललं, झुणकीस लागलं	एकाला बोलणे अन् दुसऱ्या लागणे

258	मानेवर गळू आणि पायाला जळू	रोग एकीकडे उपाय भलतीकडे
259	मामुजी मेला अन् गांव गोळा झाला	क्षुल्लक गोष्टीचा गवगवा करणे
260	मारुतीची शेपूट	लांबत जाणारे काम
261	मुंगीला मिळाला गहू कुठे नेऊ अन् कुठे ठेवू	छोट्याशा गोष्टींनीही हुरळून जाणे
262	मुंगीला मुताचा पूर	लोकांना लहान संकट ही डोंगराएवढी वाटते
263	मुलाचे पाय पाळण्यात दिसतात	लहान वयातच व्यक्तीच्या गुणदोषांचे दर्शन होते
264	मूर्ख लोक भांडते वकील घरी बांधते	मूर्खांचे भांड अन् तिसऱ्याचा लाभ
265	म्हशीला मणभर दूध	मेल्यावर गुणगान करणे
266	म्हातारीने कोंबडे लपविले म्हणून उजडायचे राहत नाही	निसर्ग नियमानुसार ज्या घटना घडायच्या त्या घडतातच म्हशीचे दुध काढतांना आधी आचळाला दूध लागावे लागते फायदा उचलण्यासाठी आधी थोडी खुशामत करावी लागते
267	यथा राजा तथा प्रजा	सर्वसामान्य लोक नेहमी मोठ्यांचे किंवा वरिष्ठांचे अनुकरण करतात
268	या बोटाची थुंकी त्या बोटावर करणे	बनवाबनवी करणे
269	ये रे कुत्र्या खा माझा पाय	आपण होऊन संकट ओढवून घेणे
270	रंग जाणे रंगारी	ज्याची विद्या त्यालाच माहीत
271	रडत राऊत रडत राव घोड्यावर स्वार	इच्छा नसताना जबाबदारी अंगावर पडणे
272	राईचा पर्वत करणे	मूळ गोष्ट अगदी क्षुल्लक असता तिचा विपर्यास करून सांगणे
273	राज्याचे घोडे आणि खासदार उडे	वस्तू एकाची मिजास दुसऱ्याची
274	रात्र थोडी सोंगे फार	कामे भरपूर पण वेळ थोडा असणे
275	रामाशिवाय रामायण कृष्णाशिवाय महाभारत	मुख्य गोष्टीचा अभाव

276	रे माझ्या मागल्या	ताक कण्या चांगल्या एखाद्याने केलेला उपदेश ऐकून न घेता पूर्वीप्रमाणेच वागणे
277	रोज मरे त्याला कोण रडे	तीच ती गोष्ट वारंवार होऊ लागली म्हणजे तिच्यातील स्वारस्य नष्ट होते व तिच्याकडे कोणीही लक्ष देत नाही
278	लंकेत सोन्याच्या विटा	दुसरीकडे असलेल्या फायद्याच्या गोष्टीचा आपल्याला उपयोग नसतो
279	लकडी दाखविल्या शिवाय मकडी वळत नाही	धाका शिवाय शिस्त नाही
280	लग्नाला गेली आणि बारशाला आली	अतिशय उशिराने पोहोचणे
281	लग्नाला वीस तर वाजंत्री ला तीस	मुख्य कार्य पेक्षा गौण कार्यालाच खर्च अधिक लष्कराच्या भाकऱ्या भाजणे बिन फायद्याचा आणि निरर्थक उद्योग करणे
282	लाज नाही मला कोणी काही म्हणा	निर्लज्ज मनुष्य दुसऱ्याच्या टीकेची पर्वा करत नाही
283	लेकी बोले सुने लागे	एकाला उद्देशून पण दुसऱ्याला लागेल असे बोलणे
284	लोका सांगे ब्रह्मज्ञान स्वतः मात्र कोरडे पाषाण	लोकांना उपदेश करायचा पण स्वता मात्र त्याप्रमाणे वागायचे नाही
285	वरातीमागून घोडे	योग्य वेळ निघून गेल्यावर काम करणे
286	वळणाचे पाणी वळणावर जाणे	निसर्गाच्या नियमाप्रमाणे ज्या गोष्टी घडायच्या त्या घडतच राहणार
287	वाघ म्हटले तरी खातो आणि वाघोबा म्हटले तरी खातोच	वाईट व्यक्तीला चांगली म्हंटले किंवा वाईट तरी त्रास द्यायचा तो देणारच
288	वारा पाहून पाठ फिरविणे	परिस्थिती पाहून वर्तन करणे
289	वासरात लंगडी गाय शहाणी	मूर्ख माणसा अल्पज्ञान असणारा श्रेष्ठ असतो
290	वाहत्या गंगेत हात हात धुणे किंवा आपल्या तव्यावर पोळी भाजून घेणे	सर्व साधने अनुकूल असली की होईल तो फायदा करून घेणे
291	विंचवाचे बिऱ्हाड पाठीवर	गरजेपुरते गोष्टी घेऊन फिरणे

292	विचाराची तूट तेथे भाषणाला उत	मूर्खांच्या गर्दीत नेहमी नुसती बडबड असते
293	विशी विद्या तिशी धन	योग्य वेळेत योग्य कामे केली की त्यावरून कर्तुत्वाचा अंदाज बांधता येतो
294	विश्वासही ठेवला घरी चारी सुना गरवार करी	विश्वासघात करणे
295	शहाण्याला शब्दाचा मार	शहाण्या माणसाला त्याच्या चुकी बाबत शब्दांनी समज दिली तरी ते पुरेसे असते
296	शितावरून भाताची परीक्षा	वस्तूच्या लहान भागावरून त्या संपूर्ण वस्तूची परीक्षा होती
297	शुद्ध बीजापोटी फळे रसाळ गोमटी	चांगल्या च्या पोटी चांगल्याच गोष्टी येतात
298	शेजी देईल काय आणि मन धायेल काय ?	शेजारणीने एखादा पदार्थ सढळ हाताने करून दिला तरीच मनाची तृप्ति होऊ शकत नाही
299	शेजीबाईची कढी, धावधाव वाढी	एकाची वस्तू घेऊन दुसऱ्यावर उपकार दाखविणे
300	शेरास सव्वाशेर	चोरावर मोर एकाला दुसरा वरचढ भेटणे
301	श्रीच्या मागोमाग ग येतो	संपत्तीबरोबर गर्व येतो
302	संग तसा रंग	संगती प्रमाणे वर्तन असणे
303	संन्याशाच्या लग्नाला शेंडीपासून सुरुवात	एखाद्या गोष्टीचा आरंभ मुळापासून करणे
304	सगळेच मुसळ केरात	मुख्य महत्त्वाच्या गोष्टींकडे दुर्लक्ष झाल्याने घेतलेले सर्व परिश्रम वाया जाणे
305	समर्थाघरचे श्वान त्याला सर्व देती मान	मोठा च्या घरच्या शूद्रालाही मान द्यावा लागतो
306	सरड्याची धाव कुंपणापर्यंतच	प्रत्येकाच्या कामास त्याची शक्ती वा वकूब यांची मर्यादा पडते
307	सांगी तर सांगी म्हणे वडाला वांगी	एकदम अशक्य कोटीतील गोष्ट करणे
308	सात हात लाकुड नऊ हात ढलपी	एखादी गोष्ट खूप फुगवून सांगणे
309	साप साप म्हणून भुई धोपटणे	संकट नसताना त्याचा अभ्यास निर्माण करणे

310	सारा गांव मामाचा एक नाही कामाचा	जवळच्या अशा अनेक व्यक्ती असणे पण त्यापैकी कोणाचाच उपयोग न होणे
311	सुंभ जळाला तरी पीळ जात नाही	वैभव गेले तरी ताठा जात नाही
312	सुरुवातीलाच माशी शिंकली	आरंभालाच अपशकून
313	स्नान करून पुण्य घडे तर पाण्यात बेडूक काय थोडे	वरवरच्या अवडंबराने पुण्य मिळत नाही
314	हत्ती गेला पण शेपूट राहिले	कामाच्या बहुतेक भाग पूर्ण झालं आणि फक्त थोडे शिल्लक राहिला
315	हत्ती बुडतो अन् शेळी ठाव मागते	जेथे भलेभले हात टेकतात तेथे लहान बडेजाव दाखवितात
316	हत्तीच्या दाढे मध्ये मिऱ्याचा दाणा	मोठ्या उपायांची गरज असताना अतिशय छोटे उपाय करावे
317	हत्तीच्या पायी येते आणि मुंगीच्या पायी जाते	आजार, संकटे येतात ती लवकर आणि मोठ्या प्रमाणावर येतात पण कमी होताना हळूहळू कमी होतात
318	हलवायाच्या घरावर तुळशीपत्र	परस्पर दुसऱ्याची वस्तू तिसऱ्याला देणे स्वतःला झीज लागू न देणे
319	हाजिर तो वजीर	जो ऐन वेळेला हजर असतो त्याचाच फायदा होतो
320	हात ओला तर मित्र भला	म्हणजेच तुमच्या पासून काही फायदा होणार असेल तर लोक तुमचे गोडवे गातात
321	हात फिरे तिथे लक्ष्मी वसे	उद्योगी माणसाच्या घरी संपत्ती नांदते
322	हातचे सोडून पळत्याच्या मागे लागणे	जे आपल्या हातात आहे ते सोडून दुसरे मिळेल या आशेने हातातली सोडण्याची पाळी येणे
323	हातच्या काकणाला आरसा कशाला	स्पष्ट असलेल्या गोष्टीला पुरावा नको
324	हिरा तो हिरा गार तो गार	गुणी माणसाचे गुण प्रकट झाल्यावाचून राहत नाहीत
325	हिऱ्या पोटी गारगोटी	चांगल्या च्या पोटी नाठाळ
326	हृदयाचा उन्हाळा आणि डोळ्यांच्या पावसाळा	खोटे अश्रू ढाळणे

327	होळी जळाली आणि थंडी पळाली	होळीनंतर थंडी कमी होते

https://marathmola.in/